

Képek a múzeumban

Szöri József: Interieur

Ember és tárgyak között telik az életünk. Ám valójában milyen keveset tudunk az utóbbiak természetéről. Egyszerűen vannak, ideig-óráig szolgálnak, gyönyörködtenek bennünket, aztán elszűnnek, közönyöseké válnak. Egyik kezünkön megszámolhatjuk kedves tárgyainkat, eszközeinket, amelyekkel úgyszólván intim, baráti viszonyban állunk. Pedig mennyi érdekes, hangulatos, kellemes objektumot találhatunk szűkebb-tágabb környezetünkben. Akármilyen is a nevük: valamiképpen értünk hozzájuk. És szinte arra várunk, hogy felfedezzük, megszeressük őket. Csak mi elég gyakran fáradtunk, idegesek és közömbösek vagyunk.

A művészet, a festészet mindenesetre e tekintetben is segítséget adhat az érzelmi, szellemi közönyösség meghaladásához. Aki látta már valaha Van Gogh Parasztcipőit, annak feltétlenül meg kellett sejteni valamit a tárgyak beszédes, jelentésteli mivoltából. S aki megnézi Szöri József szerényebb Interieurjét: az sem marad élmény és tanulság nélkül. Mert itt is a tárgyak a főszereplők. Igaz, két női figura is jelen van ebben a könyvekkel, képekkel, bútorkokkal telt szobában, de korántsem ők a meghatározók. Inkább a környezet jellemzi az alakokat, mint fordítva.

Más kérdés, hogy a festői kifejezésben a színek uralkodnak. Mindenféle eleven zöldet, vöröset és kéket látunk. Még a motívumok formáját is jobbára dekoratív tűző tónusokkal jelzi az alkotó, nem pedig árnyékokkal vagy körvonalakkal. Vagyis egy mozgalmas szerkezetű posztimpresszionista képpel van dolgunk: Szöri József egyik legszebb, legemlékezetesebb művével. Aki egyébként ugyanúgy a francia fauvesoktól tanulta meg a tiszta színek használatát és a szigorú képszerkesztést, akárcsak Rippl-Rónai József.

Nem véletlen így, hogy Szöri produkciójáról akaratlanul is a somogyi mester interieurjeire gondolunk. Még abban is rokonok, hogy mindketten előszeretettel ábrázolták a rózsás, szecessziós jellegű drapériákat. A szegedi festő azonban nem bontakoztathatta ki igazán képességeit. Hisz mindössze harminchat évet kapott a sorstól. Holott sokoldalú energiákkal teli, progresszív alkotó volt. Joggal írta Móra Ferenc, hogy: „...a modern magyar festészetnek egyik... nagygéretű tehetsége...” ő.

SZUROMI PÁL

Andrássy Lajos versei

Abban a nyárban

Még lángban állt a fák hegye
s fel-fel villant a bokrok alján
visszfénye meztelenkedő
testünkön... Fényes sárga almán
osztottunk, míg a vízen át
valahonnan a túlsó partról
citeraszót emelt a szél
hullámokban fölénk.

A fákról
ellobbant már a mécs-virág
mikor...

ahogy kezemhez értél
úgy soha már!... hajunk zilált
szívünk zavartan boldog...

Éjfél

kongatott ránk, majd hainali
madárcsicsergés vett ölébe
s a Nap hunyorg amint felállsz
fénylő asszonyi testeddel elébe.

Hóvirág a sínek között

Mint hóvirág a sínek közt, olyan
esetlen-árván, kiszolgáltatottan
állt az a lány az áruház előtt
egy délután vagy tán egy délelőtt
kezében kendő, vállán táská lengett,
hajában kósza szélcsapat kerengett
szoknyája fel-fel lebbent egy kicsit
szeméből távol csillag fénveit
sütötte rám, de mintha mit se látna
úgy révedett egy távol vélt-világba
míg át nem dördült rajta a vonat.
Néztem a kerges néma arcokat.

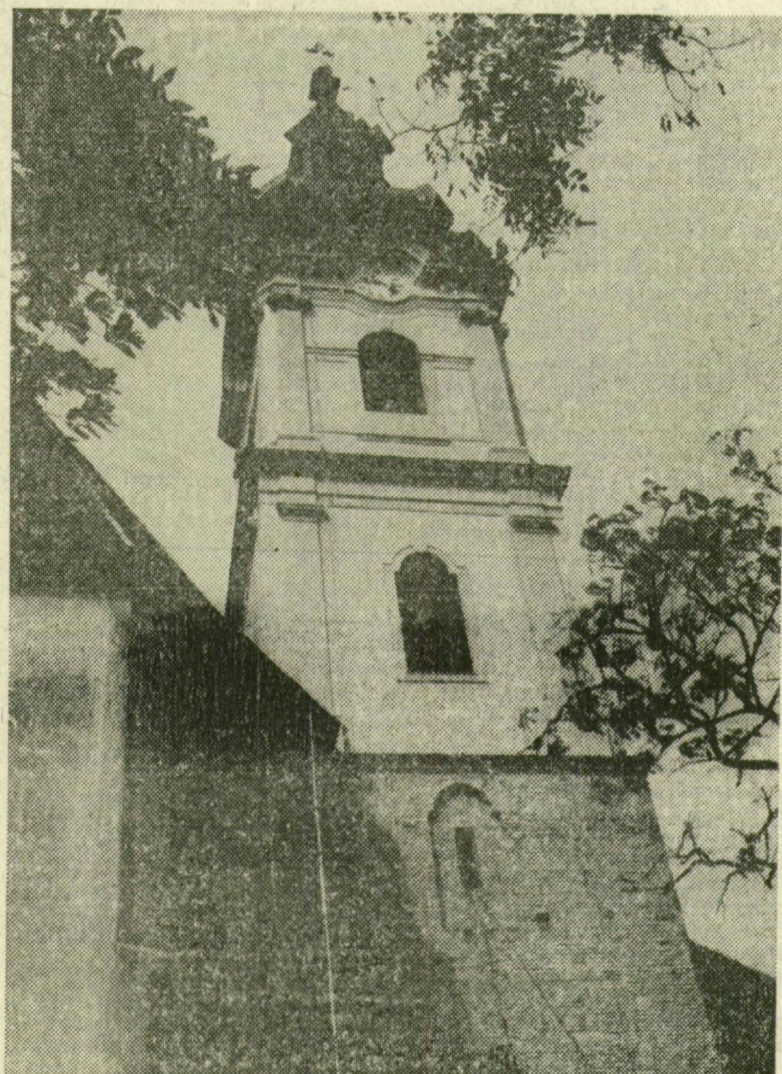
Templom-
menyasszony

A mellékelt fénykép talán érzékelteti azt a jelentős rekonstrukciós munkát, amely immár két év óta zajlik a Mátyás téren, Szeged egyik legjelentősebb műemlékén, az alsóvárosi templomon. Az építéssel ellentétben, a felújítás a legkétsősőbb, 1772-ben épült barokk toronynál, annak is 1827-ben felhelvezett sisakjánál kezdődött.

Hogy mennyire megérett a megújulásra ez az oly sokszor ábrázolt, megénekelt és messze földön híres műemlék, arra Hamvas István plébános szolgált adalékkal. A több lépcsőben épült, 1503-ban befejezett épület egy részét — mindenekelőtt a belső tereket — 1938–40-ben felújították, ám a második világháború, különösen az 1944 nyarán elszenvedett bombázások, erőteljesen megrongálták. Betört az összes gótikus üvegablak, megrongálódott a tető cseréborítása — tizenkétfele cserép takarta a templomot. Az elmúlt években sürgetően aktuálissá vált a teljes műemléki helyreállítás. Hosszú ideig folytak a tárgyalások az Országos Műemléki Felügyelőség és a püspökség között, míg az elmúlt években elkezdődhetett az egy évtizedig tartó rekonstrukciós munka. Négy ütemben tervezték a felújítást — a tetőszerkezetek cseréje; a külső megújítás, a belső restaurálás, a környezet átépítése.

Az első ütem munkálatai befejeződtek. A torony új vörösréz sisakja elkészült, kicserélték a villámhárító rendszert, rendbe tették a főhajó tetőszerkezetét, újíttatásolták a tornyot. Néhány munkálatnak ugyan kevesebb a látszata, ki gondolná például, hogy a tetőtérből sok évszázad alatt összegyűlt, mintegy 250 köbméternyi törmelék takarítottak le, hogy a tetőszerkezet kiavított és pótolta gerendázatát több mázsás szilamonnal védjük le, hogy a torony sisakot 800 négyzetméternyi csillogó vörösréz lemez fedje. A több évszázadig mozdulatlan óra is megindul közelesen — kvarcszerkezet működteti majd. És új ruhát kapott a torony — a megszokott, de foszló sárga helyett fehérét. A hangszülves, jellegzetesen barokk szerkezeti elemek egy árnyalattal szürkébbek. Illyen lesz az egész templom — menyasszonyi ruhába öltözik. Hogy mikorra?

Ez évtől az Országos Műemléki Felügyelőség szakemberei veszik birtokba a terepet. A ter-

vek szerint a Csongrád megyei Múzeumok Igazgatóságával együttműködve, augusztus 6-án kezdik el azokat a falkutatásokat, melyek során arra keresnek tudományos bizonyítékot, hogy a gótikus templom valóban egy régebbi, a középkori Szent Péter-templom maradványaira épült, arra keresnek választ, miként kapcsolódnak egybe a különböző építészeti korok, stílusok és anyagok, mi az oka a gyakori fal-egyenetlenségeknek, rejtőzködnek-e freskók vagy töredékek a későbbi meszelések alatt? A tudományos kutatást követően — az elképzelések szerint 1985–86-ban — elkezdődik a második munkafázis, melynek során felújítják a templom homlokzatát, a sekrestyére új gótikus tetőt húznak, az egész épületet fehérbe öltöztetik. Ezt követi majd a harmadik lépcső, a templombelső rekonstrukciója. Itt például az oltár előbbre kerül, mintegy ket-tőcsztia majd a közel 40 méter

hosszú főhajót, így a mögötte majdan hófehérre festett falak hatalmas teret nyitva, emelkedett hangulatot nyújtanak. (Sajnos, az ólomkeretes üvegablakok pótlására nincs anyagi fedezet — fehér fény pásztazza majd a belső tereket.) A Mátyás tér az alsóvárosi templom kerete. Fiatal szegedi építésszek terveiben alakul a befejező fázis, a tér újjáépítése. Szó van arról, hogy a rekonstrukció részeként átépítik a ma szociális otthonnak használt kolostort, mely új funkciót kap, múzeumi és egyházművészeti célokat szolgál majd.

Szeged egyik legszebb és leglátogatottabb műemlék együttese lesz e tér. A felújítás két esztendeje kezdődött el. Igazi menyasszony-öltöztetésnek tűnik, hiszen a tervek megvalósítása összesen tíz évet vesz igénybe. Mindenesetre a kezdet biztató — a torony már teljes pompájában magasodik a gótikus pillérsorral körülölelt templom fölé.

T. L.

„Rómáról
jut eszembe” ...

Az alapítás legendája

Róma Latium tartományban található. Neve azt jelenti, hogy terjedelmes, kiterjedt. Valóban, illyennek látták az Appenninekből lejöő első lakói, akiket latinoknak neveztek. A vidék termelésre alkalmasnak látszott. Dombok veszik körül, és az a Tiberis folyó szeli ketté, amely az alsó folyásánál hajózásra alkalmas. Ezekkel az előnyökkel szemben hátrányai is voltak. Télen a gyakori áradásokkal, nyáron maláriával küszködtek az itt lakók. A latinok négyzet alakban barázdát húztak, így jelölték meg városuk körvonalait. Latium egyik legrégibb városa Alba Longa (most Castel Gandolfo, amely Rómától nincs messze), nála fiatalabb Róma.

Róma alapítása nem nagyszabású demonstrációval történt. Az i. e. VIII. században az Aniene és a Tiberis folyó találkozásánál egyszerű pásztrok és földművelők laktak, akik szegényes kunyhókban éltek. Szemléletes ábrázolást kapunk róluk, házaikról a vaskorból származó, a Fórumon talált halotti urnán. Az első lakók a Palatinus-hegyen telepedtek meg, és fehér ökrökkel húzott ekével jelölték ki az új város négyszögletes körvonalait. Az ekét Romulus vezette. Ez 753. április 21-én történt, i. e., a pásztrok és az aratás isteneinek szentelt napon. Ki volt Romulus? A legenda szerint Alba Regia Proca nevű királya halála után a trónért Numitor és Amulius versengett. Amulius Numitort börtönbe záratta, fiait megölette, lányát arra kényszerítette, hogy Vesta papnője legyen, tehát nem mehetett férjhez. De Mars isten titokban feleségül vette Rea Silviát, akinek két gyermeke született. Amulius megölette

Silviát, és a két iker gyermeket a Tiberisbe dobatta. A folyó árja a kosarat az ikrekkel a Palatinus dombjához sodorta, és a kosár megakadt egy fügefáka ágánál. A folyóvíz leapadt, a kosár szárazra került. Egy nőstény farkas gyermekrást hallva, odament, és szoptatta a kicsinyeket. Rövid idő múlva egy Faustolos nevű pásztor hazavitte őket, és elnevezte az egyiket Romulusnak, a másikat Remusnak. Tehát az ikrek pásztrok között nőttek fel, és kiténtek bátorságukkal. A két testvér, miután felnőtt, elhatározta, hogy a Tiberis partján, a hét domb egyikén várost épít. El kellett dönteni, hogy ki adjon a városnak nevet, ki uralkodjon? Az istenek választát várva, a szent madarak repülésétől várták a jóslatot. Romulus felment a Palatinusra, Remus az Aventinusra, Remus feje fölött hat sas-kelvény repült el, míg Romulus fölött tizenkettő. Tehát az utóbbi lett az istenek választottja.

A szokásos módon, ekével húzta meg Romulus a város körvonalait, Remus, gúnyt űzve testvéréből, átugrta a meghúzott barázdát. Romulus ekkor megölte Remust, és ezt kiáltotta: „Így pusztul el mindenki, aki átlép Róma falain!” A fáma szerint Rómában igen kevés volt a nő, Romulus ahhoz a cseledez folyamodott, hogy nagy lakomát, ünnepséget rendezett, amelyre meghívta a szabinokat is. A lakmározás közepette, jeladásra, a római férfiak elrabolták a szabin nőket.

A Capitóliumon, ketrecben, ma is őriznek farkasokat. Róma alapítására emlékeztetve. Az ikreket szoptató farkas Róma szimbóluma lett.

A capitóleumi múzeum IV. termét a nőstény farkas termék hívják, mert közepén található a nőstény farkas bronzból készült, valószínűleg az i. e. VI. század végéről vagy az V. század elejéről származó etruszk szobra. A régészek szerint feltehetően a Capitóliumon hajdanában Jupiter templomát díszítette. Az i. e. 65-ben történt vilámsújtás nyomait kis foltok jelzik. Az ikreket a XV. században Pollaiuolo faragta.

TIMÁRNE MAKKÁR ERZSÉBET